

บทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี : ข้อจำกัดด้านทุนกับการ(ไม่)ตรวจสอบ หน่วยงานภาครัฐ*

The Role of Local Newspapers in Ubon Ratchathani : The Financial Constraint and the (Un) Checking System on Government Agencies

อภिरียา ยอดมาลี (Aphiriya Yotmali)**

อรุณี สันธิติวนิชย์ (Arunee Santhitwanich)* **

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อจำกัดด้านเงินทุนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีที่ส่งผลกระทบต่อหน้าที่ตรวจสอบหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี 2 ฉบับ คือ (1) หนังสือพิมพ์โอเคอีสาน (2) หนังสือพิมพ์ปทุมมาลัย โดยใช้วิธีการสำรวจและวิเคราะห์เอกสารหนังสือพิมพ์ฉบับเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2559 และการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง 11 คน

ผลการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีมีบทบาทในการตรวจสอบรัฐค่อนข้างน้อยมากไปจนถึงไม่มีเลย ด้วยข้อจำกัดด้านเงินทุนในการดำเนินงานเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การบริหารงานสื่อไม่มีระบบที่ชัดเจน ขณะที่การทำอาชีพสื่อมวลชนไม่สามารถทำเพื่อเป็นรายได้เลี้ยงตนเองได้ จึงส่งผลถึงการได้มาซึ่งบุคลากรที่เป็นมืออาชีพในการเป็นสื่อมวลชน บทบาทการตรวจสอบรัฐจึงทำได้ยากเนื่องจากเจ้าของสื่อหรือบุคลากรสื่อต้องใช้เวลาไปกับการหาแหล่งทุนเพื่อมาอุดหนุนสื่อหนังสือพิมพ์ของตนเอง ทั้งนี้จากการศึกษาหนังสือพิมพ์ที่พบว่าการตรวจสอบหน่วยงานรัฐบางส่วนเป็นพื้นที่น้อยมาก เนื่องจากเกรงกลัวข้อกฎหมายและอิทธิพลทางการเมือง นอกเหนือจากนั้นคือการที่บุคลากรในกองบรรณาธิการมีอาชีพหลักอย่างอื่นที่ไม่ใช่การเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างเดียว โดยการทำสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น ซึ่งบุคลากรเหล่านั้นต้องใช้เวลากับอาชีพหลักของตนเอง จึงส่งผลให้ไม่ได้ทำหน้าที่สื่อมวลชนได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะบทบาทในการตรวจสอบรัฐ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาแหล่งทุนที่ได้มาจากหน่วยงานรัฐเป็นส่วนน้อย แต่ก็ไม่ได้ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐมากขึ้น

คำสำคัญ : หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น, การตรวจสอบ, หน่วยงานภาครัฐ

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

This article is a part of Thesis for the Master Degree Program in Public Administration, Ubon Ratchathani University

** นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

E-mail: a.yodmalee@gmail.com

M.A. student in Public Administration, Ubon Ratchathani University

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณี สันธิติวนิชย์

Thesis adviser Asst. Prof. Arunee Santhitwanich, Ph.D. in Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University

Abstract

This study aimed to investigate financial limitations of Ubon Ratchathani local newspapers influencing the inspection of government agencies in the province. Two local newspapers including OK E-san and Patum Malai, publishing on August 2013 – July 2016, and In-depth Interview among a total of 11 stakeholders were applied for data collection.

The results of the study demonstrated that the local newspapers did not play a significant role, or had no role, for checking the government agencies because of their financial constraints, considered as a critical problem resulting in an unclear media management system. Incomes of officers who are working in the mass media industry were not enough for their livings contributing to insufficient officers/professionals in the mass media industry. Additionally, it was quite hard to check the government agencies as mass media entrepreneurs including officers spent their most working times to find a source of investment funds to sustain their newspapers. The findings also indicated that only few government agencies were inspected as the newspapers companies were afraid of laws and political authorities. Officers in the editorial department also had other significant occupations, the newspaper work considered as a supplement work, so that they could not give an importance on the mass media work especially the duty of checking on government performances. Lastly, few investment funds of the two newspapers companies were granted by the government; however, it was not influential for them in performing the inspection of government agencies.

Keywords : Local Newspapers, Checking, Government Agencies

บทนำ

โลกของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่จะเชื่อมโยงสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน ช่องทางการสื่อสารเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากเช่นกันในการสื่อสาร ตั้งแต่การสื่อสารแบบสองคนไปจนถึงมวลชนจำนวนมาก สื่อมวลชนคือช่องทางการสื่อสารที่สำคัญช่องทางหนึ่งเมื่อต้องการสื่อสารไปยังคนจำนวนมาก หนังสือพิมพ์ถือเป็นสื่อมวลชนประเภทแรกของโลกที่มีพัฒนาการมาจากจดหมายข่าว ประกาศข่าว และหนังสือข่าว หนังสือพิมพ์สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของคนแต่ละคนแต่ละรุ่นมาจากรุ่นหลังๆได้อย่างค่อนข้างสมบูรณ์ เพราะสื่อสิ่งพิมพ์สามารถเก็บไว้เป็นหลักฐานและตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ ขณะที่บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างมากโดยเฉพาะในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือ หน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวสาร (Information Function) และการนำเสนอข้อคิดเห็น (Opinion Function) เป็นกระบอกเสียงสู่มหาชน รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถชี้แนะประชาชนให้คล้อยตามหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในแนวทางที่ต้องการได้

ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นปีแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีความสำคัญและมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร การปกครอง วัฒนธรรม ฯลฯ แม้ในยามรัฐประหารที่สื่อมวลชนถูกจำกัดเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร หนังสือพิมพ์ก็ยังทำหน้าที่ตามวิชาชีพได้มากกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นสื่อประเภทเดียวที่เอกชนสามารถเปิดดำเนินการเองได้ ในขณะที่คลื่นความถี่ของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์นั้น รัฐถือเป็นทรัพยากรของชาติที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง จึงไม่อนุญาตให้เอกชนเป็นเจ้าของ (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552: 1) ซึ่งเป็นผลทำให้สื่อมวลชนประเภทนี้ยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐบาล ฉะนั้นย่อมส่งผลถึงอุดมการณ์ ความมีอิสระ ที่ต้องอิงอยู่กับแหล่งเงินที่เป็นรายได้ของสื่อมวลชน แม้ในปัจจุบันที่มีการแข่งขันของสื่อหลักอย่างวิทยุ โทรทัศน์ รวมถึงอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการแย่งชิงผู้รับสารและผู้ลงโฆษณา แต่การที่หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีพื้นที่นำเสนอความคิดเห็น บทวิเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ที่สามารถให้รายละเอียดได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น นอกจากนี้ยังมีคุณค่าทางภาษาที่ใช้เขียน สามารถใช้อ้างอิงได้ ทำให้สื่ออย่างหนังสือพิมพ์ยังคงมีความสำคัญต่อสังคมอยู่ถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้สื่อสารมวลชนยังมีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองเป็นการใช้สื่อสารมวลชนเป็นช่องทางที่สำคัญในการส่งสารไปยังผู้รับสาร นั่นคือรัฐบาลส่งสารไปยังประชาชน โดยสื่อมวลชนที่มีบทบาทมากคือหนังสือพิมพ์ ไบรอัน แมคแนร์ (McNair, 2003: 4; อ้างอิงจาก พนม คลีฉายา, 2551: 12-15) ให้ความหมายการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นกระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่เน้นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนว่าเป็นการสื่อสารทุกรูปแบบที่นักการเมืองและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมืองใช้เพื่อเป้าหมายทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน โดยเห็นได้จากบทบรรณาธิการ บทความ บทวิเคราะห์ และอยู่ในการรายงานข่าวทางการเมืองรูปแบบอื่นๆ ซึ่งสารที่ส่งไปนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับพรรคการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองที่มุ่งสื่อสารไปยังประชาชนหรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ทางการเมือง

ขณะที่หนังสือพิมพ์ระดับชาติมีอิทธิพลครอบคลุมถึงประชาชนทั่วประเทศ แต่พื้นที่ข่าวสารของท้องถิ่นในหนังสือพิมพ์ระดับชาตินั้นมีค่อนข้างน้อย และเป็นการนำเสนอข่าวจากทัศนคติของคนเมืองมองท้องถิ่นมากกว่าการเสนอความเป็นท้องถิ่นอย่างเข้าใจ ดังนั้นจึงเกิดสื่อมวลชนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อสร้างสมดุลของข่าวสารและเกิดความเข้าใจท้องถิ่นอย่างแท้จริง สื่อมวลชนท้องถิ่นอย่างเช่นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (Community Newspaper) (พิศิษฐ์ ขวลาธวัช, 2551) เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการสร้างสิทธิทางการสื่อสารในสังคมและการกระจายข่าวสารอย่างอิสระให้กับท้องถิ่น เนื่องจากเป็นสื่อที่มีความใกล้ชิด เข้าถึงและเข้าใจคนในท้องถิ่น รวมถึงปัญหาต่างๆในท้องถิ่นดีกว่าสื่อมวลชนระดับชาติ ซึ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคือหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยมีเนื้อหาที่ชี้ให้เห็นและเข้าใจถึงปรากฏการณ์ ปัญหา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นนั้น

อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีการพัฒนาอย่างล่าช้ามากตั้งแต่กำเนิดขึ้นมา เนื่องจากปัจจัยทางด้านการเมืองตั้งแต่ที่รัฐไทยมีการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจเมื่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ซึ่งการตัดสินใจด้านต่างๆที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นมักเป็นการตัดสินใจจากส่วนกลาง ต่อมาเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่การเติบโตทางเศรษฐกิจกระจุกตัวอยู่เมืองหลวงเท่านั้น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ส่วนกลางมากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ส่งผลถึงธุรกิจท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งทุนหนึ่งที่ยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะลงโฆษณาสินค้าในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องหาแหล่งทุนอื่น อย่างเช่นการพึ่งพิงภาคการเมืองและส่วนราชการในภูมิภาค เพื่อระดมระดมทุนให้อยู่รอด (ซวงรงค์ ลิ้มปัทมปาณี, 2548 : 2; อ้างอิงจาก ภูมิพิช ชมชื่น, 2551 : 2)

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีบทบัญญัติในมาตรา 284 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารสู่ระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะ การมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการ การตัดสินใจในด้านต่างๆ รวมถึงรับผิดชอบตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารงานของประเทศที่มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล ซึ่งธรรมาภิบาลเริ่มต้นที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ต่อมา มีการกำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 3/1 หลังจากนั้นมีการปฏิรูประบบราชการและมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ธรรมาภิบาลในประเทศไทยจึงเริ่มเข้ามามีอิทธิพลมากขึ้นกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งหนึ่งในหลักธรรมาภิบาลที่มีสื่อมวลชนเข้ามาเกี่ยวข้องก็คือหลักภาระรับผิดชอบ (Accountability) โดยสื่อมวลชนเป็นกลไกตรวจสอบตามภาระรับผิดชอบทางการเมือง (Political accountability) มีฐานแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย องค์การต้องจัดการกับความคาดหวังที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เรียกร้องต่อองค์กร ซึ่งทั้งความคาดหวังและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญคือ สื่อมวลชน (mass media) การตรวจสอบจะเข้มข้นมากในประเทศที่สื่อมวลชนมีเสรีภาพ เป็นผลให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่รัฐระมัดระวังในการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย (Romzek and Dubnick, 1994; อ้างอิงจาก อรุณี สันธิติวณิช, 2558:2)

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นสื่อมวลชนที่ใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากที่สุด มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับหน่วยงานท้องถิ่นโดยตรง ในส่วนการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นเป็นการดำเนินการที่ไม่ได้มีผลกระทบในระดับประเทศ ทำให้ถูกมองข้ามในการตรวจสอบ เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบท้องถิ่นด้วยตนเอง รวมถึงสร้างเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบส่วนภาครัฐในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้จากกลไกการตรวจสอบของระดับประเทศ

ประเด็นที่น่าสนใจคือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนที่ตอบสนองต่อท้องถิ่นและการรักษาธรรมาภิบาลของสื่อมวลชนในการตรวจสอบท้องถิ่นด้วยตนเองได้อย่างไรโดยไม่กังวลถึงผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอง อีกประเด็นหนึ่งคือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้โดยมีรายได้จากการจำหน่ายเพียงอย่างเดียวนั้นจะต้องเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งอย่างมาก ส่วนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอื่นๆที่ต้องพึ่งพิงรายได้จากแหล่งอื่นมาหล่อเลี้ยง ปัญหาก็คือรายได้เหล่านั้นมาจากแหล่งใด ถ้ารายได้นั้นเสี่ยงต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) จะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย หรือขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพหรือไม่ เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในฐานะองค์กรที่มีส่วนรับผิดชอบในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐจะตรวจสอบหน่วยงานราชการและองค์กรส่วนท้องถิ่นได้อย่างไรให้เกิดความเป็นธรรม โดยไม่ถูกมองว่ามีผลประโยชน์ทับซ้อนจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายไม่น้อย

จากประเด็นข้างต้นผู้วิจัยเลือกศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดใหญ่ มีจำนวนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากเป็นลำดับรองลงมาจากจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดขอนแก่น

คำถามการวิจัย

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านทุนอย่างไร และข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลต่อการตรวจสอบภาครัฐของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อจำกัดด้านเงินทุนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่ตรวจสอบหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีในข่าว ข่าวหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการ บทความ ภาพข่าว รายงานพิเศษ บทวิเคราะห์ สัมภาษณ์พิเศษ คอลัมน์ คอลัมน์ซุบซิบ และการตูนล้อเลียน เท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ส่วนที่สื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ

ขอบเขตด้านเวลา หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีที่เผยแพร่ ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559 เป็นช่วงระหว่างการเริ่มต้นปีงบประมาณใหม่ของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะมีแผนงบประมาณในส่วนของการประชาสัมพันธ์หน่วยงานของตนเอง รวมถึงเป็นช่วงก่อนเกิดรัฐประหารและช่วงระหว่างการรัฐประหารขึ้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557

ขอบเขตด้านสถานที่ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา คือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จดทะเบียนในจังหวัดอุบลราชธานี ตีพิมพ์ ออกจำหน่ายและมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ได้แก่ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

แนวคิดและทฤษฎี

จากคำถามการวิจัย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านทุนอย่างไร และข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตรวจสอบภาครัฐของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างไร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการตอบคำถามการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

พระ จิรโสภณ (2542; อ้างอิงจาก สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552 : 9) กล่าวว่า “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีเนื้อหาที่เน้นเกี่ยวกับท้องถิ่น มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะท้องถิ่นที่วางจำหน่าย ซึ่งมีความแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ระดับชาติและหนังสือพิมพ์ระดับนานาชาติ”

พิศิษฐ์ ขวลาธวัช กล่าวถึงความหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (Community Newspaper) ว่า

“หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นตามความต้องการและตอบสนองผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยตรง เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชี้ให้เห็นถึงเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ปัญหา ความรู้สึกนึกคิด ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น รวมถึงเรื่องที่สามารถส่งผลกระทบต่อสังคมท้องถิ่นนั้น” (พิศิษฐ์ ขวลาธวัช, 2542; อ้างอิงจาก สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552 : 9)

โดยสรุป หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยมีเนื้อหาที่ชี้ให้เห็นและเข้าใจถึงปรากฏการณ์ ปัญหา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นนั้น

บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นถือเป็นผลผลิตของสื่อมวลชนในรูปแบบหนึ่ง เมื่อพิจารณาบทบาทในภาพรวมของสื่อมวลชน พบว่า ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันผู้ซึ่งเริ่มต้นศึกษาวิจัยทางด้านการสื่อสารมวลชนได้สรุปบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนดังนี้ (1948 ; อ้างอิงจาก อุบลรัตน์ และคณะ, 2550: 5)

1. สื่อมวลชนเป็นผู้เฝ้าระวังและสอดส่องดูแล (Surveillance) เพื่อตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทางสังคมและการเมือง หรือทำหน้าที่เป็น “หมาเฝ้าบ้าน (Watchdog)” ของสังคม

2. สื่อมวลชนทำหน้าที่ประสานส่วนต่างๆของสังคม (Correlation) นำเสนอความคิดเห็น อธิบายชี้แนะให้เกิดการร่วมมือกันแก้ปัญหา เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม

3. สื่อมวลชนทำหน้าที่ถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Transmission) ซึ่งเป็นสมบัติส่วนรวมของสังคมที่จะต้องสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

เมื่อพิจารณาให้เจาะจงเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นลงไป พิเศษฐ์ ขวาลาธวัช (2542; อ้างอิงจาก สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552 : 10) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อสังคมท้องถิ่น ดังนี้

1. มีหน้าที่ส่งเสริมและรักษাজริยธรรมให้หนังสือพิมพ์ได้รับการยอมรับจากท้องถิ่นนั้นๆ
2. จะต้องเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นเป็นหลัก และตระหนักถึงการรับใช้ท้องถิ่นทุกด้านและทุกระดับอย่างเท่าเทียม
3. ต้องเป็นผู้นำทางความคิด คอยเตือนประชาชนในท้องถิ่นถึงสิ่งที่จะทำความเสียหายให้ท้องถิ่นนั้นๆ
4. นำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือกลุ่มอิทธิพลที่ทำให้เกิดความเสียหาย และให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ
5. ต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น สำนึกและมีความรักต่อถิ่นที่อยู่
6. ศึกษาปัญหาและกำหนดแนวทางนำเสนอปัญหาเฉพาะที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นรวมถึงเรื่องที่มีผลกระทบต่อท้องถิ่น

แนวคิดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและแนวคิดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนข้างต้นช่วยในการอธิบายถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่ต้องตรวจสอบภาครัฐอย่างตรงไปตรงมา เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องส่งเสริมและรักษাজริยธรรมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองและกลุ่มอิทธิพลหรือสื่อมวลชนต้องสอดส่องดูแลและตรวจสอบสังคมและการเมือง รวมถึงสื่อมวลชนจะต้องไม่ถูกครอบงำโดยรัฐ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับเงินทุนของหนังสือพิมพ์

หลังจากหนังสือพิมพ์ไทยถูกควบคุมโดยรัฐบาลมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จึงเกิดปรัชญาเรื่องความเป็นกลางขึ้น มีการเสนอแนวคิดหลักแห่งความจริงที่แท้จริง (objectivity) โดย สุภา ศิริมานนท์ (2530, อ้างอิงจาก วิลาสินี พิพิธกุล, 2550 : 300) และต่อมาเกิดข้อถกเถียงในกลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพเรื่องปรัชญาหลักความเป็นกลางของหนังสือพิมพ์ไทย หลังจากนั้นก็มีข้อเสนอว่าหนังสือพิมพ์อาจมีส่วนชี้นำสังคมได้ โดยต้องอยู่บนความรอบรู้ ระมัดระวัง และเป็นธรรม ดังนั้นการตีความเป็นกลางจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบการศึกษา ซึ่งหนึ่งในปัจจัยดังกล่าวคือข้อจำกัดเรื่องกระบวนการคัดเลือกข่าว เช่น นโยบายของหนังสือพิมพ์ แรงกดดันภายนอกก็คือ ทุน หรือผู้สนับสนุนโฆษณา ที่ควบคุมให้ต้องเลือกนำเสนอข่าวไปตามแนวทางของกลุ่มเหล่านี้ และข้อจำกัดในการควบคุมตรวจสอบจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ เช่น ช่องโหว่ทางกฎหมายที่หนังสือพิมพ์หาโอกาสละเมิดได้ หรือการควบคุมตรวจสอบจากผู้อ่านที่ยังไม่เข้มแข็ง เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีการแบ่งขนาดอุตสาหกรรมหนังสือพิมพ์ตามรูปแบบของการเป็นเจ้าของ โดยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอยู่ในประเภทกิจการที่มีเจ้าของเพียงคนเดียว การลงทุนและการควบคุมขึ้นอยู่กับเจ้าของทุน แต่เพียงผู้เดียว เป็นกิจการขนาดเล็กและมักประสบปัญหาในการดำเนินกิจการได้ง่าย เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นซึ่งมีความถี่ในการเลิกกิจการสูง เนื่องจากการจัดการองค์กรเป็นไปอย่างหลวมๆ ไม่มีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง ต้องจ้างพิมพ์และจ้างบริษัทอื่นจัดจำหน่าย(วิลลาซีนี พิพิธกุล, 2550 : 320) ซึ่งสอดคล้องกับ แฟรงค์ ดับบลิวรัคเกอร์ และ เฮอเบิร์ต ลี วิลเลียมส์ (Frank W. Rucker and Herbert Lee Williams, 1974 ; อ้างอิงจาก สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552: 38) ที่ได้จัดรูปแบบการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์เอาไว้คือรูปแบบที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ (Individual ownership) เป็นลักษณะที่ผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ทุกอย่างเพียงผู้เดียว ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจทุกด้านในการบริหารหนังสือพิมพ์ เพราะฉะนั้นความสำเร็จหรือล้มเหลวของธุรกิจขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานและความน่าเชื่อถือ (credit) ของเจ้าของหนังสือพิมพ์ด้วย

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นธุรกิจสื่อขนาดเล็ก มีการดำเนินธุรกิจตามรูปแบบที่เอกชนเป็นเจ้าของ (Individual ownership) ซึ่งเจ้าของหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ทุกอย่างและสามารถตัดสินใจทุกอย่างในการบริหารงาน แต่ปัญหาการบริหารจัดการด้านคุณภาพและด้านการเงินเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนในการตรวจสอบภาครัฐ อย่างไรก็ตามข้อได้เปรียบของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคือการที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับท้องถิ่น เข้าถึงง่ายมากกว่าสื่อส่วนกลางนั้น หากมีการบริหารจัดการที่ดีแล้วย่อมทำให้ได้แสดงบทบาทในการตรวจสอบภาครัฐอย่างตรงไปตรงมามากขึ้นเช่นกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทเอกสาร เก็บข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นในข่าว ข่าวหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการ บทความ ภาพข่าว รายงานพิเศษ บทวิเคราะห์ สัมภาษณ์พิเศษ คอลัมน์ คอลัมน์ซุบซิบ และการ์ตูนล้อเลียน จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี 2 ฉบับ ที่มีการตีพิมพ์และเผยแพร่ในช่วงเวลา ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559 โดยรวบรวมจากกองบรรณาธิการและสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดอุบลราชธานี

2. ประเภทบุคคล มี 3 กลุ่ม ได้แก่

- 2.1 ผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการ หรือบรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา จำนวน 2 คน จากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี 2 ฉบับ

- 2.2 หัวหน้าฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดอุบลราชธานี 5 หน่วยงาน ที่ลงข่าวประชาสัมพันธ์ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องคือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

อุบลราชธานี, สำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 10, เทศบาลนครอุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์กลุ่มคำหรือจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับเงินทุนของหนังสือพิมพ์ และแนวคิดบทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ในการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น บรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการหรือบรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 2 ฉบับ

ใช้แนวคิดเกี่ยวกับเงินของหนังสือพิมพ์มาใช้ในการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดอุบลราชธานี 5 หน่วยงาน ที่ลงข่าวประชาสัมพันธ์ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องคือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี, สำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 10, เทศบาลนครอุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ยังเลือกวิเคราะห์บทสัมภาษณ์นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยจะสะท้อนถึงรายได้ งบประมาณ และแหล่งทุนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

การวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) โดยศึกษาข่าว ข่าวหน้าหนึ่ง บทบรรณาธิการ บทความภาพข่าว รายงานพิเศษ บทวิเคราะห์ สัมภาษณ์พิเศษ คอลัมน์ คอลัมน์ซุบซิบ และการตูล้อเลียน ที่เป็นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานภาครัฐหรือเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี 2 ฉบับ คือ ปทุมมาลัย โอเคอีสาน ตีพิมพ์และออกจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2559 เพื่อวิเคราะห์ทิศทางหรือนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอันเป็นผลมาจากอิทธิพลจากแหล่งเงินทุนที่ส่งผลถึงบทบาทในการตรวจสอบหน่วยงานภาครัฐของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ผลการศึกษา

แหล่งทุนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้มาจากการขายโฆษณากับธุรกิจท้องถิ่นและทุนสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐซึ่งเป็นส่วนน้อย และรายได้จากการจำหน่ายมีน้อยที่สุด ขณะที่ความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ต้องอาศัยความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์ และเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

การบริหารงานของหนังสือพิมพ์โอเคอีสานเป็นในลักษณะที่เจ้าของหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ทุกอย่างในกองบรรณาธิการคือ ทำหน้าที่บรรณาธิการ ลงพื้นที่หาข่าว เขียนข่าว เลือกประเด็น เป็นต้น เพราะฉะนั้นเจ้าของหนังสือพิมพ์มีอำนาจในการตัดสินใจทุกด้านในการบริหารหนังสือพิมพ์ ในขณะที่หนังสือพิมพ์ปทุมมาลัยมีกองบรรณาธิการแต่ไม่ได้มีการบริหารงานแบบเต็มรูปแบบ โดยที่บุคลากรในกองบรรณาธิการมีอาชีพหลักอย่างอื่นการทำหนังสือพิมพ์เป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น

ทิศทางการนำเสนอข่าวหน่วยงานรัฐพบว่าหนังสือพิมพ์โอเคอีสานนำเสนอเป็นไปในทิศทางบวกต่อหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นข่าวเชิงประชาสัมพันธ์กิจกรรมการทำงานของหน่วยงาน และการแจ้งข้อมูลข่าวสารเพียงเท่านั้น ไม่ปรากฏข่าวด้านลบในเชิงตรวจสอบหน่วยงานรัฐแม้แต่ชิ้นเดียว ข่าวหน่วยงานรัฐที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์โอเคอีสานล้วนเป็นข่าวประชาสัมพันธ์ กล่าวคือมีเนื้อหาในแง่บวกมากกว่าการตรวจสอบหรือโจมตี ตัวอย่างเช่น

“สสจ.อุบลฯ บริการวัคซีนคอตีบ-บาดทะยัก ฟรี!

กระทรวงสาธารณสุขโดยกรมควบคุมโรค-บาดทะยัก แก่ประชาชนกลุ่มอายุ 20-50 ปี ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม – 30 พฤศจิกายน 2557 ที่สถานบริการสาธารณสุขของรัฐใกล้บ้าน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย...”(หนังสือพิมพ์โอเคอีสาน, 2557: 14)

“เทศบาลนครอุบลฯ มอบประกาศเกียรติบัตร สถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานโรงอาหารสะอาด ”
(หนังสือพิมพ์โอเคอีสาน, 2556 : 15)

ส่วนหนังสือพิมพ์ปทุมมาลัยได้แสดงบทบาทในการเป็นสื่อท้องถิ่นในด้านที่นำเสนอเรื่องราวที่เป็นผลกระทบในท้องถิ่นได้มากกว่าหนังสือพิมพ์โอเคอีสาน โดยนำเสนอปัญหาข้อร้องเรียนของประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นข้อร้องเรียนจากชาวบ้านต่อการทุจริตของนายทุน นักการเมือง และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงนำเสนอชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นในรูปแบบคอลัมน์ประจำ อย่างไรก็ตามข้อสังเกตเช่นนี้พบว่ามีส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนการนำเสนอข่าวอื่นๆทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ปทุมมาลัย ตัวอย่างเช่น

“เอี่ยมผู้ว่าฯ ล่าซื้อไล่

คลิบเรียกใต้โต๊ะว่อน

มท.ส่งเข้ากรสอบ” (หนังสือพิมพ์ปทุมมาลัย, 2556 : 1)

“สนามฟุตบอล ร.ร.ดังโฉ่

ส่องาบงบประมาณ

พบเส้นทางนักการเมืองจัดฮั้ว

สตง.ลงพื้นที่ตามกลั่นทุจริตงบฯสร้างสนามฟุตบอลโรงเรียนในพื้นที่ จ.อุบลฯ-อำนาจฯ พบแพงเกินจริง สอบพบเส้นทางแปรรูปจัดงบประมาณผ่าน ส.ส.ก่อนร่วมนายทุนจัดฮั้ว รวบส่งปลายทางให้ ผอ.ร.ร.(ต่อหน้า 12)”(หนังสือพิมพ์ปทุมมาลัย, 2557: 1)

บทบาทในการตรวจสอบรัฐของหนังสือพิมพ์โอเคอีสานเห็นได้จากการนำเสนอข่าวหน่วยงานรัฐที่นำเสนอข่าวประชาสัมพันธ์ ภาพข่าวกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำเสนอแต่ด้านบวกต่อหน่วยงานทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่าไม่ได้มีบทบาทในการตรวจสอบหน่วยงานรัฐ โดยบรรณาธิการให้เหตุผลว่าปัจจัยเรื่องเงินทุน บุคลากร การถูกฟ้องร้องและสภาพเศรษฐกิจมีผลทำให้บทบาทในการตรวจสอบรัฐทำได้ยาก ส่วนหนังสือพิมพ์ปทุมมาลัยช่วงแรกของการก่อตั้งมีการตรวจสอบรัฐอย่างเข้มข้น ปัจจุบันความเข้มข้นของการตรวจสอบรัฐลดลง

โดยบรรณาธิการอธิบายว่าเนื่องจากมีหน่วยงานอิสระเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบมากขึ้น กฎหมายมีโทษหนักขึ้น สื่อมวลชนถูกข่มขู่จากผู้มีอำนาจและอิทธิพล และการถูกฟ้องร้อง

สรุปบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในการตรวจสอบหน่วยงานภาครัฐจังหวัดอุบลราชธานีคือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีบทบาทในการตรวจสอบรัฐค่อนข้างน้อยไปจนถึงไม่มีเลย ด้วยข้อจำกัดด้านการบริหารงาน ซึ่งไม่มีรูปแบบการบริหารงานสื่อที่ชัดเจน ปัจจัยด้านทุนในการดำเนินงาน แหล่งทุนในจังหวัดที่มีน้อยและสภาพเศรษฐกิจภายในจังหวัด จึงจำเป็นต้องอาศัยแหล่งทุนส่วนหนึ่งจากหน่วยงานรัฐ โดยการทำอาชีพสื่อมวลชนไม่สามารถทำเพื่อเป็นรายได้หลักได้ ทั้งนี้จึงเป็นปัญหาในการหาบุคลากรมีอาชีพในการเป็นสื่อมวลชน และเป็นผลให้บทบาทการตรวจสอบทำได้ยาก เนื่องจากเจ้าของสื่อหรือบุคลากรสื่อต้องทุ่มเวลาในการหาแหล่งทุนเพื่อมาอุดหนุนสื่อหนังสือพิมพ์ของตนเอง ในขณะที่หนังสือพิมพ์ที่พบว่ามีตรวจสอบหน่วยงานรัฐบ้าง แต่เป็นส่วนที่น้อยมาก เนื่องจากเกรงกลัวข้อกฎหมายและอิทธิพลทางการเมือง นอกเหนือจากนั้นคือการที่บุคลากรในกองบรรณาธิการมีอาชีพหลักอย่างอื่นที่ไม่ใช่การเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างเดียว โดยการทำสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อจำกัดด้านเงินทุนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่ตรวจสอบหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

การบริหารจัดการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นโอเคีสานและหนังสือพิมพ์ปทุมมาลัยพบว่าเป็นการดำเนินธุรกิจแบบเอกชนเป็นเจ้าของ(Individual ownership) ซึ่งเจ้าของหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ทุกอย่างและมีอำนาจตัดสินใจทุกอย่างในการบริหารงานหนังสือพิมพ์ และเป็นการบริหารงานแบบกองบรรณาธิการที่ไม่เต็มรูปแบบ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องพบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีมีการบริหารในลักษณะนี้ทั้งหมด ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดปัญหาในระบบการบริหารงาน ซึ่งแหล่งทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถบริหารงานแบบเต็มรูปแบบกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ได้ เช่นเดียวกับกับการบริหารงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือ โดยการศึกษาของ ทศพล คัมสุพรรณ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ลักษณะการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ” พบว่าการบริหารส่วนใหญ่ยังขึ้นอยู่กับมติตัดสินใจของบรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ มีการบริหารรูปแบบกองบรรณาธิการเป็นส่วนน้อย

รูปแบบการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ที่เสนอโดยแฟรงค์ ดับบลิว ริกเกอร์ และ เฮอริเบิร์ต ลี วิลเลียมส์ (Frank W. Rucker and Herbert Lee Williams, 1974:1974; อ้างอิงจาก สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552) ที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถจะนำเอามาปรับใช้ในการบริหารงานให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจของจังหวัดอุบลราชธานี เช่น รูปแบบที่เป็นหุ้นส่วน (Partnership) ที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจในการบริหารงาน และเปิดโอกาสให้หุ้นส่วนที่ไม่เคยทำงานด้านหนังสือพิมพ์มาก่อน แต่มีฐานะทางการเงินสามารถนำเงินมาลงทุนได้ และรูปแบบเครือข่าย (Vertical ownership) ลักษณะของบริษัทที่เป็นเจ้าของสื่อชนิดอื่นได้รวมธุรกิจหนังสือพิมพ์เข้ามาอยู่ในเครือของบริษัทและมีการเอื้อผลประโยชน์ต่อกัน หรือรูปแบบกิจการ (Joint operation) คือ หนังสือพิมพ์มากกว่าหนึ่งฉบับที่มีการบริหารเอง มาร่วมมือกันใช้

อุปกรณ์การผลิตหนังสือพิมพ์ร่วมกันเพื่อลดต้นทุน แต่รูปแบบนี้นี้น้อยเพราะจะทำให้การแข่งขันในทางธุรกิจจะลดลง

ในส่วนแหล่งทุนของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ได้มาจากการขายโฆษณากับธุรกิจท้องถิ่นและทุนสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐซึ่งเป็นส่วนน้อย และรายได้จากการจำหน่ายมีน้อยที่สุด แม้ว่ารายได้ส่วนใหญ่มาจากโฆษณาของธุรกิจเอกชนในท้องถิ่น ส่วนทุนสนับสนุนที่ได้จากภาครัฐจะมีน้อย แต่ก็ยังไม่ใช่ว่าปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐมากขึ้น และปฏิเสธไม่ได้ว่าแหล่งทุนจากหน่วยงานรัฐยังคงมีส่วนที่ทำให้หนังสือพิมพ์โอเคอีसानดำเนินงานต่อไปได้ ในขณะที่หนังสือพิมพ์ปทุมมาลัยอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพิงทุนจากหน่วยงานรัฐ แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธการรับเงินสนับสนุนจากภาครัฐเมื่อมีการเสนอให้และบุคลากรทุกคนมีอาชีพหลักอย่างอื่นที่ไม่ใช่การทำหนังสือพิมพ์อย่างเดียว นอกจากนั้นการพัฒนาเมืองทำให้ธุรกิจเอกชนพัฒนาและเติบโตตามไปด้วย สื่อหนังสือพิมพ์ในเมืองใหญ่จึงอยู่รอดได้ด้วยแหล่งทุนเหล่านี้ ในขณะที่จังหวัดอุบลราชธานีไม่ใช่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ จึงไม่สามารถพึ่งทุนจากเอกชนเพียงอย่างเดียวได้ ทุนจากรัฐจึงกลายเป็นแหล่งทุนที่สำคัญ

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์นายกสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดอุบลราชธานีให้ความเห็นว่าในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นคนที่จะยึดอาชีพนี้ ที่ตั้งใจทำหนังสือพิมพ์จริงๆมีน้อย ส่วนใหญ่คือผู้ที่มีอาชีพแล้วมาทำ เลยทำให้วงการหนังสือพิมพ์ในจังหวัดอุบลฯไม่ค่อยพัฒนา ซึ่งเป็นได้แค่สื่อที่นำเสนอข่าวทั่วไปในจังหวัดอุบลฯเท่านั้น ไม่ได้ทำหนังสือพิมพ์ให้เป็นธุรกิจเลี้ยงตัวได้ คนทำหนังสือพิมพ์เพื่อความชื่นชอบของตัวเองมากกว่าที่จะทำเพื่อให้ตัวเองอยู่รอด หากจะทำหนังสือพิมพ์ให้ประสบความสำเร็จแบบออกรายวันหรือรายสัปดาห์ได้ ต้องเป็นกลุ่มที่ทำหนังสือพิมพ์เป็นเชิงธุรกิจและมีการทำการตลาดครบวงจร อย่างหนึ่งที่เป็นปัจจัยหลักของการที่จะทำหนังสือพิมพ์ให้พัฒนาได้เร็วก็คือต้องมีทุนเป็นของตัวเอง เช่น ทุนด้านการผลิต มีโรงพิมพ์ มีแท่นพิมพ์ของตัวเอง ตราใบที่ยังจ้างโรงพิมพ์ก็ไม่สามารถที่จะควบคุมและกำหนดเวลาในการผลิตได้ และนี่คือจุดอ่อน (ชลธิช จันทร์สิงห์, มกราคม 2560 : สัมภาษณ์)

จากผลการศึกษาข้างต้นซึ่งสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นใครก็ได้ที่ไม่ใช่สำนักสื่อสารมวลชนสามารถจดทะเบียนการทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ และแหล่งทุนส่วนหนึ่งก็ได้มาจากการสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นไปได้ยากที่สื่อจะปราศจากการครอบงำจากรัฐ ตามแนวคิดของ เดนิช แมคควอล (Danis McQuail, 1983; อ้างอิงจาก สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552: 11) ที่กล่าวถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมว่าสื่อจะต้องปราศจากการครอบงำของรัฐ และไม่เป็นไปตามที่กล่าวว่สำนักสื่อสารมวลชนต้องเป็นเจ้าของสื่อเท่านั้น

ข่าวหน่วยงานรัฐที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์โอเคอีसानล้วนเป็นข่าวประชาสัมพันธ์ กล่าวคือมีเนื้อหาในแง่บวกมากกว่าการตรวจสอบหรือโจมตี ยังพบว่าเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นและคนในท้องถิ่นมีน้อยมาก ส่วนหนังสือพิมพ์ปทุมมาลัยปรากฏข่าวโจมตีหน่วยงานรัฐบ้างแต่เป็นส่วนน้อย โดยบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อสังคมท้องถิ่นตามที่ พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช กล่าวว่า จะต้องเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นเป็นหลัก ต้องเป็นผู้นำทางความคิดคอยเตือนประชาชนในท้องถิ่นถึงสิ่งที่จะทำให้ความเสียหายให้ท้องถิ่นนั้นๆ ต้องมีการนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือกลุ่มอิทธิพลที่ทำให้เกิดความเสียหาย นอกจากนี้ยังต้องศึกษาปัญหาและกำหนดแนวทางนำเสนอปัญหาเฉพาะที่เกิดขึ้น รวมถึงเรื่องที่มีผลกระทบต่อท้องถิ่น (2542;

อ้างอิงจาก สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552 : 10) ผลจากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่ได้ทำหน้าที่ตามบทบาทของหนังสือพิมพ์อย่างจริงจังและเต็มที่

รูปแบบการตรวจสอบได้ของการบริหารงานภาครัฐ แบบภาระรับผิดชอบทางการเมือง (Political accountability) ซึ่งเป็นรูปแบบที่สื่อมวลชนเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญในการตรวจสอบหน่วยงานรัฐ จะเห็นได้จากประเทศที่สื่อมวลชนมีเสรีภาพมาก ก็จะมีการตรวจสอบที่เข้มข้นมากขึ้นเช่นกัน (Romzek and Dubnick, 1994; อ้างอิงจาก อรุณี สันฐิตินิธิ, 2558:3) โดยที่ผ่านมาสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์มีบทบาทต่อการตรวจสอบรัฐโดดเด่นที่สุด สำหรับท้องถิ่นเองมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากที่สุดที่จะสามารถแสดงบทบาทและทำหน้าที่ตรวจสอบหน่วยงานรัฐได้ดีกว่าสื่อมวลชนส่วนกลาง ซึ่งการศึกษาพบว่า บทบาทในการตรวจสอบรัฐของหนังสือพิมพ์โอเคอีสานเห็นได้จากการนำเสนอข่าวหน่วยงานรัฐที่นำเสนอแต่ด้านบวกต่อหน่วยงานทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่าไม่ได้มีการตรวจสอบหน่วยงานรัฐ โดยบรรณาธิการให้เหตุผลว่าปัจจัยเรื่องเงินทุน บุคลากร การถูกฟ้องร้องและสภาพเศรษฐกิจมีผลทำให้บทบาทในการตรวจสอบรัฐทำได้ยาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่สอดคล้องกับผลการศึกษานี้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือตอนบน เรื่อง “บทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือตอนบนในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของการปกครองส่วนท้องถิ่น” ของ เกรียงไกร ชัยขมภู (2553) ซึ่งพบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นมุมมองของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาแง่บวกที่สนับสนุนเจ้าหน้าที่มากกว่าโจมตี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นเนื้อหาในเชิงการประชาสัมพันธ์ผลงานหรือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ส่วนบทบาทในการตรวจสอบรัฐของหนังสือพิมพ์ปทุมมาลัยพบว่า ในช่วงแรกของการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ปทุมมาลัยแสดงบทบาทในการตรวจสอบรัฐอย่างเข้มข้น แต่ปัจจุบันบทบาทนั้นลดน้อยลงมาก เนื่องจากมีหน่วยงานอิสระเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบมากขึ้น กฎหมายมีโทษหนักขึ้น สื่อมวลชนถูกข่มขู่จากผู้มีอำนาจและการถูกฟ้องร้อง อย่างไรก็ตามพบข่าวการร้องเรียนจากประชาชนในท้องถิ่นบ้างเป็นส่วนน้อย

จากการศึกษาที่พบว่าประเด็นเรื่องสื่อมวลชนเกรงกลัวการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีทางกฎหมายซึ่งเป็นอุปสรรคในการทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐ โดยนายกสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดอุบลราชธานีกล่าวว่า มีการผลักดันเพื่อให้องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนมีกฎหมายรองรับ เมื่อเป็นเช่นนั้นย่อมจะมีงบประมาณสนับสนุน เป็นองค์กรอิสระ อย่างเช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หรือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) โดยจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับชาติ ในระดับภาค และระดับจังหวัด เกิดการพัฒนาศักยภาพวิชาชีพ เช่น การอบรมด้านสื่อสารมวลชน และมีสวัสดิการของสื่อมวลชน เช่น อุบัติเหตุ พายุ ได้รับความเสียหายหรือผลกระทบจากการนำเสนอข่าว เป็นการรับสมัครสมาชิกขององค์กรคนที่เข้ามาก็ต้องรับผิดชอบให้ได้ ส่วนคนที่ยังไม่พร้อมจะเข้ามาก็ได้ (ชลธิช จันทรสิงห์ , มกราคม 2560 : สัมภาษณ์) อย่างไรก็ตามอาจมีประเด็นขึ้นมามีว่าการที่สื่อถูกทำให้เป็นองค์กรอิสระนั้นจะช่วยให้เรื่องความเป็นอิสระในการทำข่าวการตรวจสอบรัฐได้จริงหรือไม่

นอกจากนั้นความใกล้ชิดของรัฐกับเจ้าของสื่อมีผลทำให้รัฐสามารถควบคุมสื่อได้ และสื่อก็ได้พึ่งพิงทุน เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐกับสื่อมวลชนเป็นไปในทางที่ดี กล่าวคือทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกัน เช่น การที่ภาครัฐให้เงินสนับสนุนหรือซื้อพื้นที่ในหนังสือพิมพ์ ทำให้การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับหน่วยงานนั้นๆ

เป็นไปในทางที่ดีหรือไม่มีข้อเสียหายต่อหน่วยงานนั้น เป็นต้น หมายความว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวจะส่งผลถึงการทำหน้าที่ในการตรวจสอบภาครัฐของสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน

ในขณะที่ความเห็นของนักวิชาการด้านสื่อมวลชนก็ช่วยยืนยันบทบาทในการตรวจสอบรัฐของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ โดย ธีระพล อ้นมัย (กุมภาพันธ์ , 2560 : สัมภาษณ์) อธิบายว่าส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นเสมือนหน่วยประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐท้องถิ่น เพราะมักจะนำเสนอข่าวสารจากหน่วยงานรัฐเป็นหลักและที่สำคัญแทบจะไม่ได้ตั้งคำถามกับนโยบายหรือโครงการต่างๆของรัฐที่มีแนวโน้มว่าจะมีผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นคือ หน่วยงานรัฐท้องถิ่นแถลงอย่างไรก็ลงไปอย่างนั้น ซึ่งความสัมพันธ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางถ้อยที่ถ้อยอาศัย ไม่ใช่ในฐานะนักตรวจสอบกับผู้ถูตรวจสอบ

ดังนั้นในข้อจำกัดด้านความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นจะอย่างไรให้ควบคู่ไปกับบทบาทหน้าที่ตรวจสอบนั้นได้เป็นสิ่งสำคัญ ธีระพล อ้นมัย (กุมภาพันธ์ , 2560 : สัมภาษณ์) กล่าวว่าเพียงแค่นำเสนอข้อเท็จจริงรอบด้าน ไม่ใช่ข่าวนี้อันที่มาจากเพียงจากจากศูนย์บัญชาการอำนาจรัฐในระดับท้องถิ่นคือศาลากลางจังหวัดเท่านั้น ทำรอบด้านและมีมิติที่หลากหลายก็ถือว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทำหน้าที่ได้ดีแล้ว เช่น บางเรื่องผู้ว่าฯว่าอย่างนี้ แล้วประชาชน พ่อค้า นักวิชาการ ชาวบ้าน คนในท้องถิ่นว่าอย่างไร ควรจะมีการถ่วงดุลหรือมีเสียงสะท้อนต่อเรื่องนั้นๆ ด้วยเพื่อไม่ให้ข่าวนั้นเป็นเหมือนประกาศหรือคำสั่งของทางจังหวัดที่ไร้การตรวจสอบ หากมีข้อจำกัดเรื่องกำลังคนที่จะเข้าถึงแหล่งข่าวที่หลากหลายในกรณีดังกล่าว สิ่งที่จะจะเป็นไปได้ก็คือ คอลัมน์นิสต์ที่เขียนบทความ เขียนคอลัมน์ หรือแม้แต่บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นจุดยืนของหนังสือพิมพ์เองก็ควรทำหน้าที่เป็นเสียงสะท้อน เป็นปากเป็นเสียงให้คนที่ไร้เสียง ทำหน้าที่ตรวจสอบหรือทำความจริงให้ปรากฏได้เช่นกัน

ในขณะที่สื่อมวลชน(mass media) จะต้องทำหน้าที่นำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่บ้านเมืองและกลุ่มอิทธิพล ต้องสอดส่องดูแลและตรวจสอบสังคมและการเมือง รวมไปถึงสื่อมวลชนจะต้องไม่ถูกรวบงำโดยรัฐ โดยที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องส่งเสริมและรักษารายละเอียดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น นำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นเป็นหลัก และตระหนักถึงการรับใช้ท้องถิ่นทุกด้านและทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน (พิศิษฐ์ ขวาลาวัช, 2542; อ้างอิงจาก สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา, 2552 : 10) แต่จากผลการศึกษการบริหารงาน แหล่งทุน ปัจจัยความอยู่รอดและเนื้อหาในการนำเสนอข่าวหน่วยงานรัฐของหนังสือพิมพ์สะท้อนว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีประสบปัญหาเรื่องของเงินทุน ซึ่งส่งผลถึงการบริหารจัดการระบบการทำงานของสื่อมวลชนเอง เป็นผลให้ไม่ได้ทำบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบรัฐหรือทำน้อยมาก หมายความว่าสื่อมวลชนท้องถิ่นโดยเฉพาะสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ที่มีอิทธิพลต่อสังคมและการเมืองไม่ได้มีความเข้มแข็งในระบบการทำงาน ทำให้ไม่มีบทบาทในการตรวจสอบหน่วยงานภาครัฐ อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานรัฐ จึงกลายเป็นสื่อมวลชนที่รัฐสามารถควบคุมได้หรือที่สามารถเรียกได้ว่าเป็น Bureaucratic media

อย่างไรก็ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกมองว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันมากที่สุดนั้นปฏิเสธไม่ได้ว่า ส่วนหนึ่งมาจากการที่สื่อท้องถิ่นไม่ทำหน้าที่ตรวจสอบหรือมีพบบ้างแต่ก็เป็นเพียงการหลีกเลี่ยงการนำเสนอในรูปแบบการนำเสนอข่าวที่เป็นการตรวจสอบรัฐอย่างโจ่งแจ้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนเองมีการเซ็นเซอร์ตัวเองก่อนจะนำเสนอข่าว ในขณะที่สื่อมวลชนคือกลไกการตรวจสอบภาครัฐที่สำคัญตามภาระรับผิดชอบทางการเมือง (Political accountability) หากกลไกส่วนนี้ไม่สามารถทำงานได้จึงยังส่งผลรวมไปถึงความสำเร็จในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและธรรมาภิบาลท้องถิ่นด้วย

เมื่อกลไกการตรวจสอบทางการเมืองไม่ได้ทำหน้าที่ และความคาดหวังว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อกฎหมายหรือความคาดหวังการรับผิดชอบในการวิชาชีพนั้นเป็นไปได้ยาก แต่ยังมีกลไกอื่นอย่างองค์อิสระที่มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบรัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หรือสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เป็นต้น อย่างไรก็ตามหน่วยงานอิสระเหล่านี้อาจทำหน้าที่ได้ในระดับหนึ่ง ไม่ได้ทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยส่วนหนึ่งมาจากปัญหาหน่วยงานไม่ได้มีอิสระอย่างแท้จริง มีการบริหารงานแบบสายบังคับบัญชาและงบประมาณที่ได้มาบริหารงานก็ยังคงได้มาผ่านรัฐบาล ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาของ ปิยะชนก สุกอรุณเพชร(2559) ที่ศึกษาเรื่อง “ความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และประสิทธิภาพของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายนิติบัญญัติกับระเบียบภายในองค์กร” จากผลการศึกษาผู้วิจัยค้นพบว่า รูปแบบการบริหารงานภายในขององค์กรสำนักงาน ป.ป.ช. มีลักษณะเช่นเดียวกับการบริหารของส่วนราชการที่อยู่ภายใต้อำนาจฝ่ายของบริหารทั่วไป ทั้งการได้มาซึ่งงบประมาณที่ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี การบริหารงานบุคคลที่เน้นความรู้ความสามารถตามระเบียบบริหารราชการพลเรือน และระบบการบริหารภายในที่มีลักษณะการสั่งการและควบคุมแบบสายการบังคับบัญชา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสำนักงาน ป.ป.ช. มีกระบวนการทำงานที่เหมือนกับฝ่ายบริหารที่มีหน้าที่รับนโยบายมาปฏิบัติให้สำเร็จ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่แท้จริงที่ต้องการให้สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช.เป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นอิสระมีสถานะพิเศษ โดยจะต้องแตกต่างจากส่วนราชการทั่วไป เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีอิสระทางการเงินและการบริหารงานบุคคล เพื่อให้เกิดความเป็นกลางทางการเมืองไม่อยู่ภายใต้การควบคุมข้อกำหนด หรือกฎระเบียบจากฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตามยังพอมีหวังว่าต่อไปกระบวนการตรวจสอบของกลไกต่างๆจะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เพื่อส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลในภาครัฐได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

แม้ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีจะประสบปัญหาเรื่องแหล่งทุน แต่ก็ยังมีการเกิดขึ้นใหม่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นขึ้นเรื่อยๆ จึงควรศึกษาวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่ามีความสำคัญอย่างไรหรือไม่ในการก่อตั้ง หรือศึกษารายละเอียดความสัมพันธ์ระหว่างสื่อท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมืองโดยเฉพาะ ที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนในการตรวจสอบรัฐอย่างตรงไปตรงมา

เอกสารอ้างอิง**ภาษาไทย**

กฤษกร รักษาแก้ว. (2560). “อิทธิพลของรายการในสื่อใหม่ที่มีต่อมุมมองต่อโลกของเด็กและเยาวชน.”

วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม: 157-158.

เกรียงไกร ชัยชมภู. (2553). **บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคเหนือตอนบนในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของการปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชาติรี บัวคลี่. (2557). “แนวความคิดการออกแบบสิ่งพิมพ์ดิจิทัลหลังสมัยใหม่.” วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม.

ชลธิษ จันทรสิงห์. (2560). นายกสมาคมสื่อมวลชนจังหวัดอุบลราชธานี. สัมภาษณ์, 18 มกราคม.

ทศพล คุ่มสุพรรณ. (2552). **ลักษณะการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนกฤต วงษ์พรต. (2556). “ข่าวประชาสัมพันธ์.” โอเคอีสาน (15 ตุลาคม): 15.

_____. (2557). “ข่าวประชาสัมพันธ์.” โอเคอีสาน (15 กันยายน-14 ตุลาคม): 14.

ธีระพล อันมัย. (2543). **บทบาทหนังสือพิมพ์กับการพึ่งพาข่าวสารของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการเขื่อนปากมูล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2560). อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์.

ปิยะชนก สกุลอรุณเพชร. (2559). **ความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และประสิทธิภาพของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายนิติบัญญัติกับระเบียบภายในองค์กร**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

พนม คลี่ฉายา. (2551). **การสื่อสารทางการเมืองภาคสถาบันทางการเมือง: การสื่อสารทางการเมือง**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช. (2551). **กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน**. กรุงเทพฯ: บ้านหนังสือโกสินทร์.

ภูมิพิช ชมชื่น. (2551). **ปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์ศรีราชา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา.

วิลาสินี พิพิธกุล. (2550). **รายงานวิจัยเพศและการสื่อสารในสังคมไทย ระยะที่สอง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสถาบันอิศรา. (2552). **รายงานวิจัยสถานภาพและบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

สมศักดิ์ รัฐเสรี. (2556). “พาดหัวข่าว.” ปทุมมาลัย (กันยายน): 1.

- _____. (2557). “พาดหัวข่าว.” ปทุมมาลัย (ตุลาคม): 1.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2551). การบริหารงานสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภัณฑ์เอนด์พรินติ้ง.
- สุระเชษฐ์ สุทธิบุตร. (2548). บทบาทหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่อการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรัตน์ ตรีสุกุล. (2550). หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนา ออนไลน์.
- สิริชัย ดีเลิศ และเยาวลักษณ์ รวมอยู่. (2560). “การใช้สื่อสังคมออนไลน์อินสตาแกรมเพื่อสร้างความสำเร็จใน
การรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้าของธุรกิจ.” วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน.
- อรุณี สันฐิตวิณชัย. (2558). เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่อง การตรวจสอบได้ (Accountability).
อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ. (2550). สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.